

Саме під час навчання у вищому педагогічному навчальному закладі, зауважує О.Степкіна, формується професійна спрямованість особистості майбутнього педагога, відбувається оволодіння педагогічною технікою і технологією, набуваються фундаментальні знання. Зважаючи на це, необхідно допомогти студентам усвідомити цінність валеологічних знань, відповідальність за здоров'я (своє і дітей), виробити професійні та валеологічні ідеали. На думку науковця, здійснення цього завдання в умовах педагогічного університету можливо за допомогою таких предметів, як “Основи медичних знань”, “Вікова анатомія, фізіологія і гігієна”, “Анатомія людини”, “Фізіологія людини”, а також включення інтегрованого спецкурсу “Основи індивідуального здоров'я”, що посилює міжпредметні зв'язки і відіграє системотвірну роль [6].

Відтак, перспективу подальших наукових розвідок ми вбачаємо у формуванні культури здоров'я майбутніх учителів початкової школи й підготовки їх до валеологічної освіти й виховання молодших школярів за допомогою міжпредметних зв'язків дисциплін педагогічного, психологічного, фізичного й фізіологічного циклів під час навчання у вищому педагогічному навчальному закладі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адєєва О.В. Підготовка майбутніх учителів до валеологічного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук / 13.00.04 / Адєєва Ольга Вікторівна. – Одеса, 2009. – 211 с.
2. Колбанов В.В. К вопросу о валеологическом образовании педагога: материалы I Всероссийской научно-практ. конф. [“Здоровье и образование. Проблемы педагогической валеологии”] / В.В.Колбанов, Т.А.Берсенева. – С.-Пб., 1995. – С. 9-13.
3. Кондратюк С.М. Інтегративний підхід до виховання у молодших школярів здорового способу життя: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спеціальність 13.00.01 “Загальна педагогіка” / С.М. Кондратюк. – К., 2003. – 20 с.
4. Свириденко С.О. Формування ціннісних орієнтацій як чинник духовного здоров'я особистості / С.О. Свириденко // Проблеми освіти. – К.: Науково-методичний центр вищої освіти, 2002. – Вип. 29. – С. 72-78.
5. Сокорев В.В. Педагогические условия формирования культуры здоровья будущего учителя в процессе общепрофессиональной подготовки: дис. ... канд. пед. наук / 13.00.08 / Сокорев Василий Викторович. – Белгород, 2004. – 202 с.
6. Степкина Е.В. Функции валеологического самосознания в структуре личности будущего учителя. – [Электронный текст] // <http://borytko.nm.ru/paperes/subject3/stepkina.htm>.
7. Татарникова Л.Г. Педагогическая валеология: учебное пособие / Л. Г. Татарникова – С.-Пб.: Петроградский и К°, 1995. – 352 с
8. Физическая культура и спорт в XXI веке: материалы IV Международной научно-практической конференции (17-19 апреля 2008 г.). – Вып. 4. – Волжский гуманитарный институт (филиал) ВолГУ. – Волгоград: Изд-во “Экстремум”, 2008. – 352 с.
9. Філіп'єва О.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до валеологічного виховання учнів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / О.А.Філіп'єва. – Кіровоград, 2008. – 20 с.

УДК 378

Т.П. Запорожець

СТАН СФОРМОВАНOSTІ ЕСТЕТИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ КРАСИ ВЧИНКІВ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглядається поняття естетичного сприйняття краси вчинків та особливості естетичного сприйняття краси вчинків у студентському віці.

The article deals with the analyzing specificities of the student's esthetical perception and the esthetical perception's level of the actions beauty of the students from the highest technical schools.

Естетичне виховання передбачає здатність особистості сприймати, оцінювати твори мистецтва та вносити елементи прекрасного в усі сфери суспільства та особистісного життя.

У працях з естетики (Г. Апресян, Ю.Борєв, В. Мазєпа, М. Овсяніков, Л. Юлдашев та ін.) розглядаються сутність естетичного сприйняття, його багатофункціональність та значення в становленні особистості.

Дослідженням проблеми естетичного сприйняття творів мистецтва займалися провідні науковці Л.В. Занков, О. А. Курєвіна, З. І. Романовська, П.М. Якобсон.

Питання розвитку естетичного сприйняття мистецтва розглядалося в педагогічних дослідженнях Н.Е. Миропольської, Г.П. Шевченко, І.В. Петрова, М.І. Яновського, В.Г. Бутєнка, Є.Я. Басина та інші.

Метою статті є аналіз стану сформованості естетичного сприйняття краси вчинків у студентів вищих навчальних технічних закладів.

Естетичне сприйняття визначається у педагогіці як відображення предметів краси та явищ дійсності в цілому з їх особливостями, що впливають на особистість [5].

Естетичне сприйняття з позиції психології є цілісним відображенням предметів краси, явищ, ситуацій та подій, що виникають під впливом фізичних подразників на органи чуття. Як один з етапів пізнання естетичне сприйняття пов'язано з пам'яттю, мисленням, увагою, керується мотивацією та має емоційний відтінок [7].

Естетичні сприйняття, за визначенням Мєзєнцева П., – це здатність особистості до спостережливості, наявність уміння помітити найсуттєвіше, що відображає зовнішню і внутрішню красу предмета, явища, процесу, відносини відчувати радість від побаченого, відкритого [6].

У дослідженнях Л.Г. Юлдашев звертає увагу на те, що естетичне сприйняття зумовлено не лише об'єктом – твором мистецтва, але й суб'єктом, станом розвиненості його духовного світу [1].

Виходячи з цього, зазначимо, що естетичне сприйняття базується на суб'єктивній основі, для якої характерні індивідуальні особливості щодо сприйняття та оцінки творів мистецтва. Дослідник Л.Г. Юлдашев зазначає важливість розвитку здатності особистості при зоровому сприйнятті зовнішності іншої особистості одночасно відображувати, відчувати її душевний стан. Автор доходить висновку, якщо особистість за зовнішнім вираженням, за емоціями не сприймає та не аналізує почуття, що намагається виразити співбесідник це означає наявність нерозвинених здібностей до естетичного сприйняття іншої особистості та її вчинків, тому така особистість не здатна до співчуття, співпереживання [1: 132].

Естетичне сприйняття включає в себе естетичне почуття, що виражається в проникненні в предмет. Таким чином, почуття особистості спрямовуються на предмети, виражаючи ставлення людини до них, як, в свою чергу, розкривається в емоційних переживаннях. Переживання полягають в неповторній події в духовному житті людини, тому людина завжди прагне реалізувати себе, реалізувати в діяльності, через дію, вчинок. Вчинки особистості мотивуються суперечностями, що виникають між тим, що людина має і те чого вона бажає, між необхідними, але не задоволеними потребами. Через вчинки людина намагається досягти бажаного. Своїми вчинками вона прагне розрізнити предмет краси, що криється в природі, творах мистецтва, витворах рук людських, іншій людині досягнути цю красу, дану творцем, увібрати її в себе та через неї збагнути себе [5: 549-550].

Таким чином, вчинок краси полягає в прагненні до ідеалу, розкриття суперечності ідеалу й дійсності. Людина своїм вчинком намагається зняти суперечність між дією й стражданням, які одне без одного не існують, досягти гармонії, відкинути бездіяльне страждання і безпристрасну дію, що досягається в любові. Любов є рушійною силою перетворень. Так відбувається формування ідеалу, який стає еталоном для порівняння, в свою чергу, через порівняння людина вибирає предмет, що має особливе значення і

співвідносить усе інше з цим предметом. Любов як почуття є виявом краси та мотивом для краси вчинків [4: 551].

Любов стверджує себе як творча сила, що збагачує і підтримує людство, її основа – загальнолюдські почуття любові до ближніх. “Полюби ближнього свого, як самого себе,” – говорить Біблія. Але любов це є не лише чуттєве кохання, бо краса не вичерпує себе в ньому, а проявляється у вчинках.

Естетичне сприйняття краси вчинків формується внаслідок постійного спілкування людини зі світом мистецтва, а особливо під час перегляду фільмів, накопичення певного досвіду емоційно-образного осягнення світу й людини в ньому. Сприймаючи мистецтво, особистість прилучається через нього до краси відносин й краси вчинків. Звідси випливає, що сприймаючи прекрасне, людина пробуджує красу в собі. Відчуває її еталон у самій собі, стверджує себе і як результат прагне відтворити красу вчинків в особистісному житті та у відносинах з іншими людьми.

Естетичне сприйняття краси вчинків передбачає не тільки творче поєднання особистістю різноманітних морально-естетичних якостей людини, що формується в цілісний гармонійний образ, але й процес співтворчості. Саме в ньому виникають певні естетичні взаємозв'язки, взаємовідносини між учасниками, результатом яких є естетична оцінка внутрішнього світу співрозмовників та подальше втілення моделей спілкування в особистісних відносинах.

Таким чином, розвиненість естетичного сприйняття краси вчинків визначається здатністю особистості сприймати внутрішній й зовнішній світ, що відображається в манері та тактиці міжособистісних відносин, в емоціях і поведінці.

Естетичне сприйняття краси вчинків формується внаслідок постійного спілкування людини зі світом мистецтва, а особливо під час перегляду фільмів, накопичення певного досвіду емоційно-образного осягнення світу й людини в ньому.

Естетичне сприйняття особистістю краси вчинків передбачає сприйняття інших людей та їх діяльності, аналіз та оцінення їх поведінки, міжособистісних відносин та співпереживань. Людина прагне до абсолютної участі та самовіддачі іншому. Жити – значить співчувати, співпереживати та збагачувати взаємовідносини. Кожній особистості властиве почуття йти разом з іншим людьми, сприймати, аналізувати їх вчинки, поведінку, та, як результат, копіювати. Звідси випливає, що для кожної особистості необхідною є наявність високо розвинутого естетичного сприйняття краси вчинків.

Таким чином, краса вчинків – це діяльність особистості, що направлена до ідеалу прекрасного, пронизана любов'ю та почуттями, співчуттям та підтримкою.

Естетичне сприйняття краси вчинків найактивніше розвивається в період студентського віку.

Студентство, за дослідженням І.А. Зімньої є особливою соціальною категорією, що організаційно об'єднана інститутом вищого учбового закладу. В соціально-психологічному аспекті студентство порівняно з іншими групами населення відрізняється освітнім рівнем, більш активним споживанням культури та високим рівнем пізнавальної мотивації” [2: 183].

Студентський вік характеризується як період становлення особистості, що уподібнюється іншим людям, присвоює від них соціально значимі якості особистості, та є здатною до співпереживання, активного морального та естетичного відношення до себе та інших, здатність до засвоєння норм, правил поведінки і т.д. Для цього віку характерним є наявність певних новоутворень, що проявляються в певних процесах, якостях, інтересах, мотивах. Воно включає появу свого “Я”.

Слід зазначити, що здібність людини до свідомої регуляції своєї поведінки в 17–20 років розвинута не в повній мірі. Нерідко простежується немотивований ризик, невміння передбачати наслідки своїх вчинків. Так, В. Лісовський відмічає, що в 19–20 років – це період безкорисливих вчинків, жертв і самовідданості, але і нерідко негативних проявів [3].

Таким чином, період студентського віку є особливим тим, що в цей час загострюється емоційна сфера особистості, проявляється вищий рівень сприйняття, співпереживання,

підвищується поріг чутливості. В цьому віці розвивається естетичне сприйняття краси, краси вчинків.

Вчинки визначаються діяльністю особистості. Вчинок включає такі компоненти творчої комунікації як інтуїція, фантазія, мислення і т.д. Як логічний осередок і реальний механізм творчості вчинок виражає різні види діяльності і може мати наукову, художню, технологічну та практичні форми. Вчинок є акт самоствердження особистості на основі утворення спільності з іншими індивідами. Людина не завжди і не повністю усвідомлює завершальну ціль і багатоманітні наслідки свого вчинку [5: 395].

Звідси випливає, що вчинок є основою для встановлення міжособистісних відносин, що починаються з виникнення простих взаємовідносин і вільно розвиваються при цьому набуваючи красу й моральність або навпаки аморальність залежно від рівня розвитку естетичного сприйняття.

На базі Херсонського національного технічного університету серед студентів першого та другого курсу факультету кібернетики було проведено дослідження стану сформованості естетичного сприйняття краси вчинків у студентів.

У результаті анкетування нами отримані наступні результати розвиненості естетичного сприйняття краси вчинків: 46% опитаних вважають, що кожний вчинок людини відображає її внутрішній світ; 75% погоджуються з твердженням про те, що вчинки людини можуть відображати її відношення до оточуючих; 77% сприймають самопожертву як красу міжособистісних відносин; 66% вважають громадянський подвиг красою міжособистісних відносин; 89% погоджуються з твердженням про те, що взаємовідносини залежать від естетичного сприйняття особистістю краси вчинків; 95% приймають твердження про те, що красі міжособистісних відносин присутній компроміс; 10% студентів навели приклади самопожертви, громадянського вчинку, дали визначення компромісу.

Рівень розвиненості естетичного сприйняття краси вчинків є середнім та потребує подальшого розвитку.

Як висновок, слід зазначити, що студенти мають певне уявлення про красу міжособистісних відносин, погоджуються, що вчинки є проявом відношення особи до суспільства, але не можуть вільно навести приклади краси міжособистісних відносин у повсякденному житті, так як не аналізують почуття та емоції, а найчастіше лише слідкують за діями та копіюють, керуючись тим, що це є модним. Отже, стан розвиненості естетичного сприйняття краси вчинків є середнім.

Таким чином, рівень розвитку естетичного сприйняття краси вчинків є не досить розвиненим і потребує удосконалення. Ми вважаємо, що необхідна цілеспрямована виховна діяльність кураторів навчальних груп з розвитку естетичного сприйняття краси вчинків слід долучати студентів до дискусій та аналізу ситуацій і фрагментів фільму, вчинки героїв, що можуть бути взяті з кінофільму або вистави. Однією з умов розвитку естетичного сприйняття краси вчинку у студентів є сприйняття кіномистецтва та аналіз вчинків героїв у певних ситуаціях, порівняння життєвих ситуацій з фрагментами фільмів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Юлдашев Л.Г. Эстетическое чувство и произведение искусства. – М., 1969. – С. 132.
2. Зимняя И.А. Педагогическая психология. – М., 1999. – С. 183.
3. Лисовский В.Т. Личность студента. – М.: МГУ, 1974. – 187с.
4. Основы психологии: Підручник за ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. – К.: Либідь, 1995. – 632с.
5. Педагогическая энциклопедия. – М., 1968.
6. Мезенцев П. Эстетичне сприйняття. – Кишинів, 1958. – 389с.
7. Психологичний словник. – М., 1970.